

KERUEN

M.O. ÁÝEZOV
ATYNDAGÝ ÁDEBIET
JÁNE ÓNER
INSTITYTYNYŇ

HABARSHYSY

M.O. AUEZOV INSTITUTE
OF LITERATURE AND ART

HERALD

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ
И ИСКУССТВА ИМЕНИ
М.О.АУЭЗОВА

ВЕСТНИК

№2, 75-ТОМ

2022

ISSN 2078-8134

**М.О.ӘУЕЗОВ АТЫНДАҒЫ
ӘДЕБИЕТ ЖӘНЕ ӨНЕР ИНСТИТУТЫ**

КЕРУЕН

ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

2005 жылы құрылған

**№2, 75-том
2022**

ISSN 2078-8134

ИНСТИТУТ ЛИТЕРАТУРЫ И ИСКУССТВА
ИМ. М.О.АУЭЗОВА

КЕРУЕН

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

основан в 2005 году

№2, том 75
2022

ISSN 2078-8134

**M.O.AUEZOV INSTITUTE OF
LITERATURE AND ART**

KERUEN

SCIENTIFIC JOURNAL

founded in 2005

№2, 75 vol
2022

Ғылыми журнал

Ғылыми журнал 2005
жылдан бері шығады.

Құрылтайшысы және
баспагері:

М.О. Әуезов атындағы Әдебиет
және өнер институты

Редакция мен баспагер
мекен жайы:

Заңды мекен-жайы: Қазақстан,
Алматы қ. Шевченко к-сі, 28,
050010,

Нақты мекен-жайы: Қазақстан,
Алматы қ. Құрманғазы к-сі, 29,
2-қабат, 050010,

Тел.: +7 (727) 272-74-11,
+7 (727) 300-32-45.

Электрондық пошта:
keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Жылына 4 рет жарық көреді.

Журнал 2005 жылғы
24 наурызда Қазақстан
Республикасының Мәдениет,
ақпарат және спорт
министрлігі, Ақпарат және
мұрағат комитетінде тіркелген.
Тіркеу куәлігі: 2005 жылғы 24
наурыздағы №5844-Ж.

«КЕРУЕН»

№2, 75-том, 2022

Бас редактор:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Ісләмжанұлы,
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА
корреспондент мүшесі, М.О. Әуезов атындағы
Әдебиет және өнер институтының бас директоры
(Алматы, Қазақстан)

Бас редактордың орынбасарлары:

Ғылыми редактор:

ҚАЛИЕВА Альмира Қайыртайқызы, фило-
логия ғылымдарының кандидаты, М.О. Әуезов
атындағы Әдебиет және өнер институты бас
директорының ғылым жөніндегі орынбасары
(Алматы, Қазақстан)

Жауапты редактор:

СҰЛТАН Ертай, PhD, М.О. Әуезов атындағы
Әдебиет және өнер институты бас директорының
орынбасары (Алматы, Қазақстан)

Научный журнал

Журнал издается с 2005
года.

Учредитель и издатель:

Институт литературы и
искусства
им. М.О. Ауэзова.

Адрес редакции и издателя:

Юридический адрес:
Казахстан, г. Алматы, ул.
Шевченко 28, 050010,
Фактический адрес: Казахстан,
г. Алматы, ул. Курмангазы 29,
2 этаж. 050010,
Тел.: +7 (727) 272-74-11,
+7 (727) 300-32-45.
Email: keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Выходит 4 раза в год

**Журнал зарегистрирован
24 марта 2005 года в
Комитете информации
и архивов Министерства
культуры, информации и
спорта**

Республики Казахстан.

**Свидетельство о регистрации:
24 марта 2005 г. №5844-Ж.**

«КЕРУЕН»

№2, том 75, 2022

Главный редактор:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович,
доктор филологических наук, член-корреспон-
дент НАН РК, генеральный директор Института
литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы,
Казахстан)

Заместители главного редактора:

Научный редактор:

КАЛИЕВА Альмира Кайыртаевна, кандидат
филологических наук, заместитель по науке
генерального директора Института литературы
и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

Ответственный редактор:

СУЛТАН Ертай, PhD, заместитель генераль-
ного директора Института литературы и
искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан).

Scientific journal

The journal has been
published
since 2005

Constitutor and publisher:

M.O. Auezov Institute of
Literature and Art

**Address of the editorial and
publishing office:**

28, Shevchenko str., Almaty,
050010, Kazakhstan

Tel.: +7 (727) 272-74-11,

+7 (727) 300-32-45.

E-mail: keruenjournal@mail.ru,
info@litart.kz.

ISSN 2078-8134

Published 4 times a year

**The journal was registered
on March 24, 2005 in the
Committee of Information and
Archives of the Ministry of
Culture, Information and Sports
of the Republic of Kazakhstan.
Registration certificate: March
24, 2005 No. 5844-Zh.**

«KERUEN»

№2, 75 vol, 2022

Editor-in-Chief:

MATYZHANOV Kenzhekhan Islamzhanovich,
Doctor of Philology, Corresponding Member of
the National Academy of Sciences of the Republic
of Kazakhstan, Director General of the Institute of
Literature and Art named after MO Auezov (Almaty,
Kazakhstan)

Deputy Editors-in-Chiefs:

Scientific editor:

KALIEVA Almira Kairtayevna, Candidate of
Philological Sciences, Deputy Director General for
Science of the M.O. Auezov Institute of Literature and
Art (Almaty, Kazakhstan)

Editor-in-Chief:

SULTAN Yertay, PhD, Deputy Director General
of the M.O. Auezov Institute of Literature and Art
(Almaty, Kazakhstan)

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА:

БАС РЕДАКТОР:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Исламжанұлы, филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас директоры (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СҰЛТАН Ермай, PhD, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты бас директорының орынбасары (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫНЫҢ МҮШЕЛЕРІ:

ОМАРОВ Бауыржан Жұмаханұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Қазақстан Республикасы Президентінің кеңесшісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Мүслімқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Ахмет Байұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Өмірбекқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ филология факультетінің деканы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

НЕГИМОВ Серік Нығметоллаұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=search&authorlookup>

ТЕМІРБОЛАТ Алуа Берікбайқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

НҰРҒАЛИ Қадша Рүстембековна, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің орыс филологиясы кафедрасы меңгерушісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ОРДА Гүлжахан Жұмабердіқызы, филология ғылымдарының докторы, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

ҚАЛИЕВА Алмира Қайыртайқызы, филология ғылымдарының кандидаты, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты бас директорының ғылым жөніндегі орынбасары (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

АНАНЬЕВА Светлана Викторовна, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)

Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=search&authorlookup>

ҚЫДЫР Тәрәлі Еділбайұы, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

ШӘРІПОВА Диляра Сафарғалиқызы, өнертану кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

ОМАРОВА Ақлима Қайырденқызы, өнертану кандидаты, доцент, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

ҚАЗТУҒАНОВА Айнұр Жасанбергенқызы, өнертану кандидаты, доцент, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының жетекші ғылыми қызметкері (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

ТҰРМАҒАМБЕТОВА Бақыт, өнертану кандидаты, Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университетінің доценті (Атырау, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ЖҮНДІБАЕВА Арай Қанатияқызы, PhD, қауымдастырылған профессор, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық Білім Академиясының Қазақ тілі, Қазақ әдебиеті, Қазақстан тарихы зертханасының меңгерушісі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

ДАУТОВА Гүлназ Рахымқызы, PhD, қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының оқытушысы (Алматы, Қазақстан)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС:
БАГНО Всеволод Евгеньевич, филология ғылымдарының докторы, профессор, Ресей Ғылым академиясының корреспондент-мүшесі (Санкт-Петербург, Ресей)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

КЕНДІРБАЙ Гүлнар Турабекқызы, тарих ғылымдарының докторы, Колумбия университетінің профессоры (Нью-Йорк, АҚШ)
Профиль сілтемесі: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

СНАМОРРО Antonio Chicharro, ғылым докторы, философия және қолжазба факультетінің профессоры (Гранада, Испания) H = 2

КРАСОВСКАЯ Аксиния, филология ғылымдарының докторы, профессор, Бухарест Университеті (Бухарест, Румыния) H = 1

НИКОЛАС Мари, филология ғылымдарының докторы, профессор, Лихай Университеті (Пенсильвания, АҚШ) H = 1

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович, доктор филологических наук, член-корреспондент НАН РК, генеральный директор Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)
Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СУЛТАН Ертай, PhD, заместитель генерального директора Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

ОМАРОВ Бауыржан Жумаханович, доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК, советник Президента Республики Казахстан (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Муслимовна, доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК, главный научный сотрудник Института языкознания имени Ахмета Байтурсынова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Омурбековна, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК, декан филологического факультета КазНУ им. Аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

НЕГИМОВ Серик Ныгметоллаевич, доктор филологических наук, профессор кафедры казахской литературы Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=search&authorlookup>

ТЕМИРБОЛАТ Алуа Берикбаевна, доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой казахской литературы и теории литературы КазНУ им. Аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

НУРГАЛИ Кадиша Рустембековна, доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой русской филологии Евразийского Национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ОРДА Гульжанхан Жумабердыевна, доктор филологических наук, доцент, главный научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

КАЛИЕВА Альмира Кайыртаевна, кандидат филологических наук, заместитель по науке генерального директора Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

АНАНЬЕВА Светлана Викторовна, кандидат филологических наук, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=search&authorlookup>

КЫДЫР Торали Едилбай, кандидат филологических наук, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

ШАРИПОВА Дилара Сафаргалиевна, кандидат искусствоведения, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

ОМАРОВА Акlima Каурденовна, кандидат искусствоведения, доцент Казахской национальной консерватории имени Курмангазы (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

КАЗТУГАНОВА Айнур Жасанбергеневна, кандидат искусствоведения, доцент, ведущий научный сотрудник Института литературы и искусства им. М.О. Ауэзова (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

ТУРМАГАМБЕТОВА Бахыт Жолдыбаевна, кандидат искусствоведения, музыковед, доцент кафедры музыки и искусства Атырау Университет им. Х.Досмухамедова (Атырау, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ЖУНДИБАЕВА Арай Канатиевна, PhD, ассоциированный профессор, заведующий лабораторией казахского языка, казахской литературы, истории Казахстана Национальной академии образования имени И. Алтынсарина Нур-Султан, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

ДАУТОВА Гульназ Рахимовна, PhD, преподаватель кафедры казахской литературы и теории литературы (Алматы, Казахстан)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

БАГНО Всеволод Евгеньевич, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент Российской академии наук (Санкт-Петербург, Россия)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

КЕНДИРБАЙ Гульнар Турабековна, доктор исторических наук, профессор Колумбийского университета (Нью-Йорк, США)

Ссылка на профиль: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

SHAMORRO Antonio Chicharro, доктор наук, профессор Гранадского университета, заведующий факультета философии и рукописи (Гранада, Испания) N = 2

КРАСОВСКАЯ Аксинья, доктор филологических наук, профессор, Бухарестский университет (Бухарест, Румыния) N = 1

НИКОЛАС Мари, доктор филологических наук, профессор, Университет Лихай (Пенсильвания, США) N = 1

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF:

MATYZZHANOV Kenzhekhan Slyamzhanovich, Doctor of Philology, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, General director of the M.O.Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216628445>

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SULTAN Yertay, Ph.D., Vice-general director of M.O.Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216705450>

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

OMAROV Bauyrzhan Zhumakhanovich, Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, President's advisor of the Republic of Kazakhstan (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216859605>

BAZARBAYEVA Zeynep Muslimovna, Doctor of Philology, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Chief Researcher of the Akhmet Baitursynov Institute of Linguistics (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56195378100>

ZHOLDASBEKOVA Bayan Omirbekovna, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Dean of the Philological Faculty of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57203201994>

NEGIMOV Serik Nygmetollayevich, Doctor of Philology, Professor of the Department of Kazakh Literature of L.Gumilev Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=NEGIMOV&st2=Serik&origin=searchauthorlookup>

TEMIRBOLAT Alua Berikbayevna, Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Kazakh Literature and Literary Theory of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56148996000>

NURGALI Kadisha Rustembekovna, Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Russian Philology L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55915843100>

ORDA Gulzhakhan Zhumaberdievna, Doctor of Philology, Associate Professor, Chief Researcher of the M. O. Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192676955>

KALIYEVA Almira Kairtayevna, Candidate of Philological Sciences, Deputy Director General for Science of the M.O. Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57213160949>

ANANYEVA Svetlana Viktorovna, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Leading Researcher of the M.O.Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?st1=ANANYEVA&st2=Svetlana&origin=searchauthorlookup>

KYDYR Torali Edilbay, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Chief Researcher of the M. O. Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216896393>

SHARIPOVA Dilyara Safargaliyeva, Candidate of Art History, Associate Professor, Leading Researcher at the M. O. Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192097133>

OMAROVA Aklima Kairdenovna, Candidate of Art History, Associate Professor, Kurmangazy Kazakh National Conservatory (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210747041>

KAZTUGANOVA Ainur Zhasanbergenovna, Candidate of Art History, Associate Professor, Leading Researcher of the M. O. Auezov Institute of Literature and Art (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210749637>

TURMAGAMBETOVA Bakhyt Zholdybayevna, Candidate of Art History, Senior lecturer at the Department of Music and Art of H.Dosmukhamedov Atyrau University (Atyrau, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212550200>

ZHUNDIBAYEVA Arai Kanapiyevna, PhD, Associate Professor, Head of the Laboratory of the Kazakh language, Kazakh Literature, History of Kazakhstan of the I. Altynsarin National Academy of Education (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55912694100>

DAUTOVA Gulnaz Rakhimovna, PhD, Lecturer, Department of Kazakh Literature and Literary Theory (Almaty, Kazakhstan)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57192094749>

INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL:

BAGNO Vsevolod, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Sciences (Saint Petersburg, Russia)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55788979100>

KENDIRBAY Gulnar Turabekovna, Doctor of Historical Sciences, Professor of Columbia University (New York, USA)
Profile link: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25226509300>

CHAMORRO Antonio Chicharro, Doctor of Sciences, Professor of Granada University, Head of the Faculty of Philosophy and Manuscript (Granada, Spain)
H = 2

KRASOVSKAYA Aksinia, Doctor of Philology, Professor, Bucharest University (Bucharest, Romania)
H = 1

NIKOLAS Mary, Doctor of Philology, Professor, Lehigh University (Pennsylvania, USA)
H = 1

МАЗМҰНЫ

Бас редактордың алғы сөзі.....14

Әдебиеттану

Әзібаева Б.У. «Қазақтың киіз үйі» заттық коды: генезисі мен семантикасы.....	17
Керим Ш., Жеменей И. Әбу Насыр Мұбашшир ат-Таразидің «Йадгар Зандан на айней жаһан» («Түрме естелігі немесе әлем айнасы») атты мәснәуі.....	33
Орда Г.Ж. Қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы дәстүр ұласуы.....	48
Хамраев Ә.Т., Шагимолдина М.О. Тәуелсіздік дәуіріндегі қазақ әдебиеті әзірбайжан тілінде.....	64
Кенбаева А.З., Пангереев А.Ш., Мамбетова Г.Ж. Қарақалпақтың «Ер Зийуар» эпосындағы топонимдерді зерттеу.....	72
Медеубек С. Ұлттық ойындардың әлеуметтік-психологиялық астары.....	82
Ханкей Е. «Абай жолы» роман-эпопеясының «Қайтқанда» тарауының текстологиясы (қолжазба мен жарияланымдары бойынша).....	93
Абилхамитқызы Р., Бегалиева Л.Б. Түркі әлеміндегі періштенің көркем бейнесі: кеше және бүгін.....	104
Қоштаева Г.Қ., Челик Я. Сиди Ахмедтің «Ташұкнама» дастаны түркі тілінде жазылған жәдігер.....	117
Ахметова А.М., Ахметова Г.М. Әлихан Жақсылық шығармашылығындағы адам мен әлем интерпретациясы.....	129
Кенжебекова Г.Ж., Сманов Б.Ө., Сөйлемез О. М. Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясындағы Абайдың діни бейнесі.....	143
Искакова Г.Ж., Рыспаева Д.С., Ахметова Г.С. Фольклор мәтіндерін аударудағы теориялық және практикалық мәселелер.....	151
Болатова Г.Ж., Мұхаметқали А.А. Философиялық прозадағы интермәтіннің экспрессивтік қызметі (Б.Момышұлы «След птицы в небе» романының негізінде).....	166
Татиев Е.Е., Саркулова М.Ұ., Мухамедиева А.Б., Татиева М.Е. Қазақтың «Ұмай» мифтік әңгімесіне психоталдау.....	176
Салтақова Ж.Т., Қоспазарова Ә.К. Қазақ эпостарының шежірелік сипаты.....	184
Мұрсалимова Н.М., Сманова Е.А. Жетісу ақындар айтысының жиналу тарихы (қолжазбалар негізінде).....	193
Оралбек А. Халық ақыны Әбдіғали Сариевтің әдеби мұрасы.....	201
Мұрсал А. Ахметолла Қалиұлының «Арда алтай» романындағы психологизм.....	209
Жолдыбай О. Ойын-сауық ойындары: эволюция және заманауи көрініс.....	220
Абилдаева Қ.Н., Абишева Н.М., Тәжібаева Ш.А. Эрнест Хемингуэйдің «Шал мен теңіз» повесін оқыту.....	231

Мәдениеттану

Жангүжинова М.Е., Ербол А.Е., Құмарғалиева Н.Р. Сахналық костюм-креативті индустрия жағдайында сценографияның тәрбиелік құралы ретінде.....	241
Жумасеитова Г.Т., Мосиенко Д.М., Поваляшко Г.Н., Саитова Г.Ю. Қазақстандық балет өзін-өзі ұлттық анықтау ізденісінің ретроспективасында.....	259
Бекмағамбетова Ж.А., Бегалинова Г.А. Шығармашылық индустрия жағдайындағы Қазақстанның қазіргі кезеңіндегі музыкалық өнер.....	272
Қамзабекұлы О., Ахманов С.М., Рахымжанов Е.Т. Актердің қалыптасу жолындағы сахна тілінің маңызы.....	283
Әбікенов Ж.О., Енсейева В.Т. Пандемия жағдайының азаматтардың мәдениетіне әсері.....	294
Құрманбай Ұ.П., Ескендіров Н.Р. Қазақ театрындағы бүгінгі басқару үлгісі.....	308

СОДЕРЖАНИЕ

Обращение главного редактора.....15

ЛИТЕРАТУРАВЕДЕНИЕ

<i>Азибаева Б.У.</i> Предметный код культуры «Казахская юрта»: генезис и семантика.....	17
<i>Керим Ш., Жеменей И.</i> Маснави ученого-богослова Абу Насир Мубашшира ат-Тарази «Ядгар Зандан иа айней джахан» (Память о тюрьме или зеркало мира).....	33
<i>Орда Г.Ж.</i> Продолжение традиций в современной казахской детской поэзии.....	48
<i>Хамраев А.Т., Шагимолдина М.О.</i> Казахская литература эпохи независимости на азербайджанском языке.....	64
<i>Кенбаева А.З. Пангереев А.Ш. Мамбетова Г.Ж.</i> Изучение топонимов в каракалпакском героическом эпосе «Ер Зийуар».....	72
<i>Медеубек С.М.</i> Социально-психологические основы национальных игр.....	82
<i>Ханкей Е.</i> Текстология главы «Возвращение» романа-эпоса «Абай жолы» (по рукописи и публикациям).....	93
<i>Абилхамитқызы Р., Безалиева Л.Б.</i> Художественный образ ангела в тюркском мире: вчера и сегодня...104	
<i>Коштаева Г., Челик Я.</i> Эпос Сиди Ахмеда "Ташукнама", написанный на тюркском языке.....117	
<i>Ахметова А.М., Ахметова Г.М.</i> Интерпретация человека и мира в творчестве Алихана Жаксылыка..129	
<i>Кенжебекова Г.Ж., Сманов Б.У., Соилемез О.</i> Религиозный образ Абая в романе-эпопее М. Ауэзова "Путь Абая".....	143
<i>Искакова Г.Ж., Рыспаева Д.С., Ахметова Г.С.</i> Теоретические и практические проблемы перевода фольклорных текстов.....	151
<i>Болатова Г.Ж., Мұхаметқали А.А.</i> Экспрессивная функция интертекста в философской прозе (по роману «След птицы в небе» Б. Момышулы).....	166
<i>Татиев Е.Е., Саркулова М.У., Мухамедиева А.Б., Татиева М.Е.</i> Психоанализ казахского мифического рассказа «Умай».....	176
<i>Салтакова Ж.Т., Коспагарова А.К.</i> Генеологический характер казахского эпоса.....	184
<i>Мурсалимова Н.М., Сманова Е.А.</i> История сбора айтыс состязании акынов Жетысу (на основе материалов рукописей).....	193
<i>Оралбек А.</i> Литературное наследие народного поэта Абдигали Сариева.....	201
<i>Мурсал А., Танжарикова А.В.</i> Психологизм в романе Ахметолла Калнулы «Арда Алтай».....	209
<i>Жолдыбаев О.М.</i> Развлекательные игры: эволюция и современный взгляд.....	220
<i>Абилдаева К.Н., Абишева Н.М., Тажибаева Ш.А.</i> Изучение повести Эрнеста Хемингуэя «Старик и море».....	231

КУЛЬТУРОЛОГИЯ

<i>Жангужинова М.Е., Ербол А.Е, Кумаргалиева Н.Р.</i> Сценический костюм – как воспитательный инструмент сценографии в условиях креативной индустрии.....	241
<i>Жумасейтова Г.Т., Мосиенко Д.М., Поваляшко Г.Н., Саитова Г.Ю.</i> Казахстанский балет в ретроспективе поиска национальной самоидентификации.....	259
<i>Бекмагамбетова Ж.А., Бегалинова Г.А.</i> Музыкальное искусство на современном этапе Казахстана в условиях креативной индустрии.....	272
<i>Камзабекович О., Ахманов С.М., Рахымжанов Е.Т.</i> Значимость сценической речи в становлении актера.....	283
<i>Абикенов Ж.О., Енсеева В.Т.</i> Влияние пандемической ситуации на культуру граждан.....	294
<i>Курманбай У.П., Ескендиоров Н.Р.</i> Нынешняя модель управления в казахском театре.....	308

CONTENT

Editor-in-chief's address.....16

LITERARY STUDIES

<i>Azibayeva B.Y.</i> The subject code of the "Azakh yurt" culture: genesis and semantics.....	17
<i>Kerim Sh., Zhemenev I.</i> Masnavi of scholar-theologian Abu Nasir Mubashir at-Tarazi "Yadgar Zandan ia Aynei Jahan" (Memory of the Prison or the Mirror of the World).....	33
<i>Orda G.Zh.</i> Continuation of traditions in modern Kazakh children's poetry.....	48
<i>Khamraev A.T., Shagimoldina M.O.</i> Kazakh literature of the independence era in the azerbaijani language.....	64
<i>Kenbayeva A.Z., Pangereyev A.Sh., Mambetova G.Zh.</i> The study of place names in the karakalpak heroic epos "Yer ziyuar".....	72
<i>Medeubek S.M.</i> Socio-psychological background of national games.....	82
<i>Khankey Y.</i> Textology of the chapter "Return" of the epic novel "Abai Joli" (according to my manuscript and publication).....	93
<i>Abilkhamitkyzy R., Begaliev L.B.</i> The artistic image of an angel in the Turkic world: yesterday and today....	104
<i>Koshtayeva G., Çelik Y.</i> Sidi ahmed's epic "tashuknama" written in turkic language.....	117
<i>Akhmetova A.M., Akhmetova G.M.</i> Interpretation of Man and the World in the Creativity of Alikhan Zhaksylyk.....	129
<i>Kenzhebekova G.Zh., Smanov B.O., Soylemez O.</i> The religious image of Abai in the epic novel by M. Auezov "The way of Abai".....	143
<i>Iskakova G.Zh., Ryspaeva D.S., Akhmetova G.S.</i> Theoretical and practical problems of translation of folk texts.....	151
<i>Bolatova G.Zh., Mukhametkali A.A.</i> Expressive function of intertextuality in the philosophical prose (based on the novel «Sled ptici v nebe» by B.Momyshuly).....	166
<i>Tatiev E.E., Sarkulova M.U., Kenispaev Zh.K., Mukhamedieva A.B., Tatieva M.E.</i> Psychoanalysis of the kazakh mythical story «Umai».....	176
<i>Saltakova Zh.T., Kospagarova A.K.</i> Geneological character of the kazakh epos.....	184
<i>Mursalimova N.M., Smanova E.A.</i> History of the aitys collection by Zhetysu akyns (based on the manuscript).....	193
<i>Oralbek A.</i> The literary heritage of the folk poet Abdigali Sariyev.....	201
<i>Mursal A., Tanzharykhova A.B.</i> Psychologism in Akhmetoll Kaliula's novel "Arda Altai".....	209
<i>Zholdybaev O.M.</i> Entertainment games: evolution and modern look.....	220
<i>Abildayeva K., Abisheva N., Tazhibaeva Sh.</i> Study of Ernest Hemingway's novel "The Old Man and the Sea".....	231

CULTURAL STUDIES

<i>Zhanguzhinova M.Ye., Yerbol A.Ye., Kumargaliev N.R.</i> Stage costume - as an educational tool of scenography in the conditions of the creative industry.....	241
<i>Zhumaseitova G.T., Mosienko D.M., Povalyashko G.N., Saitova G.Y.</i> Kazakh ballet in the retrospective of the search for national identity.....	259
<i>Bekmagambetova Zh.A., Begalinova G.A.</i> Musical art at the present stage of Kazakhstan the conditions of the creative industry.....	272
<i>Khamzabekuly O., Akhmanov S.M., Rakhymzhanov E.T.</i> The role of stage language in the development of an actor.....	283
<i>Abikenov Zh.O., Yenseyeva V.T.</i> The impact of the pandemic on the culture of citizens.....	294
<i>Kurmanbay U.P., Eskendirov N.R.</i> The current management model in the kazakh theater.....	308

FTAMP 17.82.93

<https://doi.org/10.53871/2078-8134.2022.2-03>

Орда Г.Ж.

М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты,

Алматы, Қазақстан

E-mail: Orda_68@mail.ru

ORCID: 0000-0001-5930-3784

ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ БАЛАЛАР ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ДӘСТҮР ҰЛАСУЫ

Аннотация. Мақалада қазіргі қазақ балалар поэзиясының белгілі өкілдері А.Естенов, Б.Қошым-Ноғай, Б.Әлімжанов, Б.Үсенбаев, Ө.Қайырбеков, Е.Ашықбаев, Ө.Қайран, Ш.Жұбатова, А.Жақиянова, К.Құныпияұлы, Қ.Елемес, А.Кәріпжан, Н.Қалқа, Ж.Шәкенұлы, Б.Айтмұқаев, Қ.Шағыр, С.Қалиев, Қ.Мұхаметқали, Қ.Адис, Е.Жеңісұлы, С.Намазшамова, С.Қамшыгер, Е.Сейдахмет, Е.Тастыбайұлы, М.Асан, С.Хасан, О.Қасым, М.Қарт, А.Тілеген, Е.Дүйсен сияқты үш буын арасындағы дәстүр ұласуы қарастырылған. Ақындардың көпшілігі фольклордан жалғасып келе жатқан жаңылтпаш, жұмбақ, санамақ, бата-тілек, айтыс сияқты көне жанрларды бүгінгі қоғам өміріне сай түрлендіре қолдануы – қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы дәстүр ұласуы ретінде көрсетілді.

Балаларға арналған бесік жыры Қ.Адистің, тұсаукесер Н.Қалқа, Ш.Жұбатованың, санамақ жанрының бүгінгі таңдағы дәстүрлі жалғасы К.Құныпияұлы, Ж.Шәкенұлы, Қ.Адис, Е.Дүйсендердің, жұмбақ Қ.Елемес, С.Хасан, Қ.Адистің, жаңылтпаш Қ.Елеместің, бата-тілек Б.Әлімжановтың, айтыс С.Қалиевтің «Жеміс-жидектердің айтысы», А.Тілегеннің «Инстаграм – Тик-Ток» айтысымен тұжырымдалған.

Қазіргі балалар поэзиясындағы мазмұн мен түр жаңалығы Ө.Қайран, М.Асан, С.Хасан, О.Қасым, М.Қарттың ойын-өлең, диалог-өлең, этнографиялық өлең, метаграммаларымен пайымдалған.

Кілт сөздер: санамақ, жұмбақ, жаңылтпаш, айтыс, бата-тілек, ойын-өлеңдер, метаграммалар.

Кіріспе. Қоғам өмірінде балалардың алатын рөлі үлкен. Балалар – біздің болашағымыз. Барша халықтың балалар тәрбиесіне ерекше көңіл бөлетіні тарихтан белгілі. Қазақстанда балалар тәрбиесіне мемлекет тарапынан көңіл бөлініп, 2021 жыл – «Балалар жылы», 2022 жыл – «Балалар әдебиеті жылы» деп аталды. Балалар жылында мектепке дейінгі және мектеп жасындағы балаларға арналған қырықтан аса ақын-жазушылардың шығармалар жинағы жарық көрді. Одан бөлек «Балалар поэзиясының антологиясы», «Балалар әңгімелерінің антологиясы» деген жинақтар шықты.

Балалар әдебиеті жас ұрпаққа өмір танытуда, білім үйретуде, жанын ізгілендіруде басты қызмет атқарады. Көркем әдебиет жастарды асыл арман мен асқақ қиялға, азаматтық адамгершілік қасиеттерге, жоғары идея мен биік сезімге, туысқандық пен достыққа баулуы тиіс. Қаламгерлер көркем туындыларымен балалардың сезім мен ойын өсіреді, өмір тәжірибелерін байытады, ізгілікке тәрбиелейді. Мұның бәрі күреспен, талаппен, еңбекпен келетіні белгілі. Балалар өз бойындағы мақтаншақтық, қызғаншақтықтан, өзімшілдік, менмендік, даңғойлықпен күресіп, көпшіл, бауырмал, еңбекқор, іскер адам болып қалыптасады.

Ұлы жазушылардың барлығы балаларға арналған әдебиетке үлкен ілтипатпен қарағаны әдебиет тарихынан белгілі. Қазақ қаламгерлері балалардың тәрбиесіне ерекше көңіл бөлгені олардың шығармаларынан көрінеді. Фольклордан бастап қазіргі әдебиетке дейінгі аралықтағы балаларға арналған шығармаларда жекелеген

жанрлар дәстүрлі түрде жалғасуда. Қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы дәстүр мен жаңашылдықты «Қазақ поэзиясының антологиясы» жинағына енген ақындардың шығармаларына жасалған талдаулармен жинақтауға болады.

Материалдар мен әдістер. Қазіргі таңда балалар әдебиетін насихаттауға мемлекет тарапынан көңіл бөлініп жатыр. 2021 жылы балаларға арналған фольклорлық шығармалардан бастап, бірнеше қаламгерлердің кітаптары жарық көрді. «Ата мұра» баспасынан қазіргі таңда балаларға арнап жазып жүрген отыз ақынның таңдамалы шығармалары «Балалар поэзиясының антологиясы» деген атпен, отыз жазушының әңгімелері «Балалар әңгімелерінің антологиясы» деген атаумен, «Балалар әдебиеті» баспасынан Шәкен Күмісбайұлының «Бабамдай болғым келеді...», «Жалын» баспасынан О.Асқардың «Балалар әлемі» жинақтары жарық көрді.

2021 жылы бір ғана «Таймас» баспасынан балаларға арналған фольклорлық «Жаңылтпаштар», «Алдар көсе», «Алпамыс батыр» кітаптары мен бірге Адырбек Сопыбековтің «Көңілді біздің күніміз» (өлең, мысал, ертегі, аңыз, поэмалар), З.Жұманованың «Күләйша. Рокуфеллер және басқалар», Жаңабек Шағатайдың «Ауылдың кішкентай археологтары», Н.Ақыштың «Тау ішіндегі тауқымет», О.Асқардың «Ауыл балалары мен қала балалары», Б.Сарыбайдың «Ақтабан», Әбділдабек Салықбайдың «Айдана мен Ақжолтай», Серік Байхоновтың «Сара анамның сабақтары», Оразбай Байбақұлының «Бәсіре», Сейфолла Оспаннның «Қоңырау», Көмек Ыбырайұлының «Шуақ», А.Сәрсекөвтің «Алақай, Әлия Беркімбаеваның «Дәуіт атайдың ертегілері» сияқты жекелеген қаламгерлердің жинақтары жарық көрді.

Тақырыпты зерттеу барысында ғылымдағы герменевтикалық және көркемдік талдау, тарихи-функционалдық, тарихи-салыстырмалы, жүйелілік-құрылымдық сынды әдістер күтілетін нәтижелерге жетуде тиімді пайдаланылды. Әдебиеттанушы ғалымдар М.Ғабдуллин, Ш.Ахметов, М.Базарбаев, С.Қирабаев, С.Қасқабасов, Қ.Ергөбек, Б.Ыбырайымдардың балалар әдебиеті туралы тұжырымдары бағыт-бағдар берді.

Қазақ балалар ақындары А.Естенов, Б.Қошым-Ноғай, Б.Әлімжанов, Б.Үсенбаев, Ә.Қайран, Ш.Жұбатова, А.Жақиянова, Қ.Елемес, Н.Қалқа, Ж.Шәкенұлы, С.Қалиев, Қ.Адис, М.Асан, С.Хасан, О.Қасым, М.Қарт, А.Тілегеннің балаларға арналған шығармаларын зерттеуде әдебиеттану ғылымының заманауи әдіс-тәсілдерін, гуманитарлық ғылым салаларындағы озық үрдістер кеңінен қолданылды.

Әдебиетке шолу. Қазақ әдебиетінің арғы-бергі тарихында балалар әдебиетіне әрдайым ерекше көңіл бөлініп отырған. Ауыз әдебиеті үлгілерінен бастап, қазіргі балалар әдебиетіне дейінгі аралықтағы мазмұндық, түрлік ізденістерді, әдебиеттегі дәстүр мен жаңашылдық мәселесін Ш. Ахметов (Ш.Ахметов, 1974: 176), Б. Ыбырайымов (Б. Ыбырайымов, 1998: 50), Қ. Ергөбеков (Қ. Ергөбеков, 2003: 368) сияқты ғалымдар біршама зерттеді. Қазіргі таңда жекелеген балалар қаламгерлерінің шығармалары зерттелуде. Мерзімді басылым беттерінде жарияланған көпшілік мақала, рецензия, ғылыми мақалалар балалар әдебиетін зерттеудің назардан тыс қалмағанын көрсетеді.

«Қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы көркемдік ізденістер» деген мақалада Е.Мұхамәдикызы, С.Оспанов, Ұ.Есдәулет, Ә.Қайран, Ә.Ысқақ, К.Құныпияұлы,

С.Әкірамұлы сияқты ақындардың балаларға арналған шағын жанрдағы лирикалық өлеңдері талдау нысанына алынып, ондағы дәстүр сабақтастығы мен жаңашылдық туралы айтылған (Г.Орда: 2021: 39-51). Баспаға ұсынылып отырған мақалада аға буын өкілдерінің қалыптастырған дәстүр сабақтастығын кейінгі буын өкілдерінің жалғастыруы таратыла сөз болған. «Artistic transformation of the female image in kazakh literature» деген мақалада (G.Orda, 2021: 653-668) XX ғасырдағы қазақ әдебиетінің поэзия, проза, драматургия жанрларына шолу жасалған болатын.

Қазақ балалар әдебиетімен бірге орыс балалар әдебиеті XX ғасырда тиянақты зерттелді. Оны Дж.Хиллман, П.Нодельман, Д.Раддом сияқты ғалымдардың зерттеу еңбектерінен көруге болады. «Орыс балалар әдебиетінің тарихын» зерттеген П.Антонино (П.Антонино, 1948: 9), Б.Хеллман (Б.Хеллман, 2016: 560) еңбектері балалар әдебиетіне әр дәуірде көңіл аударылып жатқанын байқатады.

Нәтижелер. Қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы дәстүр ұласуын фольклордан жалғасып келе жатқан бесік жыры, тұсау кесер, санамақ, жаңылтпаш, жұмбақ, бата-тілек, айтыс сияқты шағын жанрлардың қазіргі поэзиядағы үлгілері растайды. Жаңашылдық халық ауыз әдебиеті үлгілері мен Абай Құнанбайұлы шығармаларының интерпретациялануынан байқалады. Балалар әдебиетінің мазмұны жағынан байығанын ойын-өлеңдер, диалогқа құрылған өлеңдер, этнографиялық өлеңдер, метограммалармен көрсетуге болады. Қазіргі таңда ақындар балалардың ұғымына таныс әлеуметтік желілер мен техникалық құрылғыларды өз шығармаларына арқау етуде, осының өзі балалар әдебиетінің мазмұны жағынан байып жатқанын көрсетеді. Әдебиеттегі дәстүр мен жаңашылдық жөнінде М.Базарбаев: «Дәстүр мен жаңашылдық, яғни ұлттық сипат, белгілі бір кезеңнің ғана емес, әдебиет дамуының барлық дәуіріне тән, онымен органикалық тығыз байланыста көрініп отыратын жай» деген болатын (М.Базарбаев, 2005: 11). Ғалымның осы пікіріне сүйенетін болсақ, фольклор мен қазіргі әдебиеттің арасындағы дәстүр ұласуы халықтың тұрмыс-салтымен тікелей байланысты. Қазіргі таңда күнделікті қолданыстағы техникалық құрылғылардың поэзияға арқау болуы осының белгісі.

Талқылау. Қазақ халқы баласын бесіктен бастап тәрбиелеуге көңіл бөлген. Халықтың бар асыл арманы көркем шығарма арқылы атадан-балаға мирас болып жеткен. Өмірі шапқыншылықпен өткен халық елі мен жерін қорғайтын батыр болатындығын баланың құлағына құйып, санасына сіңірген. Көркем әдебиет балалардың ойын дамытып, сөздік қорын молайтатыны белгілі. Сөз өнері туралы М.Горький былай деген болатын: «Сөз әдебиеттің негізгі материалы болып табылады. Біздің барлық әсерімізді, сезімімізді, ойымызды көркем түрге келтіретін – сол» (М.Горький, 1954: 49).

Балалар әдебиетінде бүгінге дейін дәстүрлі сабақтастығын үзбеген көне жанрдың бірі – **бесік жыры**. Шағын жанр қазіргі қазақ поэзиясында тұрақты түрде жалғасуда. Фольклордағы «Бесік жыры» «Әлди, әлди, ақ бөпем, Ақ бесікке жат бөпем» деп басталса, Қ.Адис «Бесік жыры» өлеңінде:

Әлди, әлди, бөбегім,
Қашан тиер көмегің?
Тез ержетіп анаңа,

Қолқанат бол, өренім!

Мақтан тұтсын сені әкең,

Үлгі тұтсын сені елің (Балалар поэзиясының антологиясы, 2021: 175), – деп баланың болашағына үміт артады.

Фольклор мен қазіргі әдебиеттегі бесік жырының негізгі мақсат-міндеттері өзгермеген. Олардың екеуінде де бесікте жатқан баланың топ бастайтын батыр, сөз бастайтын шешен болуы көзделеді. Сөз құдіретіне түсінген халық баласын бесікте жатқаннан жақсы сөздермен тәрбиелейтін болған. Дәстүрлі түрде жалғасып келе жатқан көне жанрлардың бірі – **тұсаукесер**. Н.Қалқаның «Тұсаукесер» өлеңі – тұсаукесер жанрының дәстүрлі жалғасы. Фольклордағы «Қаз-қаз, балам, қаз, балам, Қадам бассаң мәз болам» деп келетін өлең жолдарын ақын:

Қаз-қаз, балам, қаз, балам,

Қадамыңды жаз, балам.

Тұсауыңды кесіп мен,

Алға бассаң, мәз болам (Антология, 2021: 125), – деп толықтырады.

Кез-келген тұсаукесер туралы өлеңдерде балалардың әр қадамына үміт арту басым. Көне жанрдың бірі – бата-тілек болса, ақынның «Ақ бата», «Таудай бол!» өлеңі – осы қатарды толықтыратын туынды. Кішкентай баланы біреудің ала жібін аттамауға, ақпейіл, арлы болуға шақыратын өлеңнен ақынның ақ тілегі байқалады.

Ш.Жұбатованың «Алға қадам басамын» өлеңі – фольклордағы «Қаз-қаз балам» деп басталатын тұсаукесердің дәстүрлі жалғасы. Онда жаңа қадам басқан балаға жақсы тілек тілеп, оның болашағына үміт арту көзделеді. «Бір, екі, үш» қадам басқан бала:

Алға қадам басамын,

Биік таудан асамын.

Жақсылықты үйренем,

Жамандықтан қашамын... (Антология, 2021: 75], – дейді. Баланың әр басқан қадамынан жақсылық күтетін ата-ана оған бар асыл тілегін жаудыруы заңдылық.

Балаларға арналған көне жанрдың бірі – **санамақ**. Бүлдіршінге бес саусақты таныстыру фольклордан жалғасып келе жатыр. Осы қалыптасқан дәстүрді ақындар жаңашылдықпен жалғастыруда. Әр саусақтың өз аты бар. Бас бармақ, балаң үйрек, ортан терек, шылдыр шүмек, кішкентай бөбек деп аталтын бес саусақ туралы санамақтың түрлері көп. Санамақ жөнінде Ә.Табылдиев: «Санамақтарды халық, негізінен, жас балаға сан үйрету мақсатымен шығарған. Санамақтар әрі сан үйретеді, әрі дүние танытады, әрі баланың қисынды ойлауы мен математикалық ойлау қабілетін дамытады. Санамақтардың түрлері көп, оның үстіне жаңадан қосыла береді», – деген болатын (Ә.Табылдиев, 1992:15). К.Құныпияұлы «Санамақ» өлеңінде әр саусақты өз ерекшелігімен сипаттауға ден қойған:

Бас бармағың – бас саусақ,

Барлығына сақ саусақ.

Қаламайды ол еріншек,

Болғаныңды ақсаусақ (Антология, 2021: 93).

Ж.Шәкенұлы:

«Бір» дегенім – білім,

Білім үйрен, інім (Антология, 2021: 135).

Қ.Адис:

Бір дегенім – Бұлан,

Бұғыға ұқсас бұл аң (Антология, 2021: 180).

Е.Дүйсен:

Бір дегенім – бірлік,

Берекелі тірлік (Антология, 2021: 304-305), – деп әр санды ұқсас сөздермен екі тармаққа жасырып отырған. Қарапайым сөздерге, жеңіл ұйқасқа құрылған екі тармақты тақпақ балалардың жатқа айтуына ыңғайлы. Осы тәсілмен ақындар балаларға онға дейін санауды үйретуді мақсат еткен. Тілі жеңіл өлеңді жаттаған балалар онға дейін тез санап үйренеді. Санамақ қазақ балалар әдебиетінде қалыптасқан жанр болса, ақындар оны өз тарапынан жаңаша сипатта жалғастырған.

Н.Қалқа фольклордан жалғасып келе жатқан бес саусақ туралы өлеңін басқаша құрған. Ақын «Бас бармағың – ата-анаң», «Балаң үйрек – бауырың», «Орган терек – нағашың», «Аты жоқ саусақ – достарың», «Кіші бөбек – білімің» деп өзіне жақын туыстармен, достармен түсіндіреді. «Бес саусағың – бақытың, Сонда, балам, бар құтың. Бес саусағың біріксе, текке кетпес уақытың» деген жолдардан бес саусақ біріксе талай биіктерді бағындыруға болатынын түсінеді.

К.Құныпияұлының «Апта», «Бес күшік» өлеңдерін санамақтың қатарына қосуға болады. «Апта» өлеңінде аптаның жеті күнін санамалап отырып сипаттайды. Бірінші, екінші деп жеті күннің басты ерекшелігіне тоқталу арқылы апта күндерін санамалау қалыптасады. «Бес күшік» өлеңінде де бес күшіктің ерекшеліктері санамалау арқылы жалғасады.

Балалар әдебиетінде фольклордан жалғасып келе жатқан көне жанрдың бірі – **жұмбақтар**. Балалар ақындарының ішінде Қ.Елемес, С.Хасан, А.Тілеген, балаларға таныс заттардың ерекшелігін айта отырып жұмбақтайды. Мәселен, тісті екі ақын екі түрлі жұмбақтайды.

Қ.Елемес:

Тілді қоршап түзілген,

Аппақ маржан тізілген (Антология, 2021: 109).

(Тіс)

С.Хасан:

Отыз батыр қырағы,

Ауызыңда тұрады (Антология, 2021: 264).

(Тіс)

Бала ұғымына жақын, өздері күнде көріп жүрген таныс заттарды жұмбақтау арқылы оларды ойлануға, ой тапқырлығына жетелейді.

Қ.Адистің тұрмыстық заттар туралы жұмбақтары да жетерлік. Ақын балаларға күнделікті өмірде кездесетін, өздеріне таныс заттарды жұмбақтауға көңіл бөлген. Атап айтатын болсақ:

Үйге кірсе, иіліп тұрады,

Кеткеніңше тоныңды киініп тұрады.

(Киімлігіш)

Шығады тек түнде өзі,
Кіп-кішкентай күн көзі (Антология, 2021: 181).

(Электр лампысы)

Бұл қатарды ақынның жануарлар, құстар, көкөніс туралы жұмбақтары толықтырады. Ақын А.Тілеген Қазақстанның Түркістан, Семей, Алматы, Тараз, Жаңаөзен, Нұр-Сұлтан, Атырау, Орал, Павлодар, Арқалық, Байқоңыр, Ұлытау қалаларын «Жұмбақ қалалар» деп, әр қаланы бір шумақ өлеңмен жұмбақтаған. Мұнда әр қаланың басты ерекшелігі аталып көрсетілгендіктен, оларды табу балаларға қиындық келтірмейді. Осы ойымызды А.Лотоцкаяның: «Современные детские стихи, рассказы и сказки в основном легко читаются и понятны самым маленьким читателям. В основе таких произведений, как и раньше, лежит фольклор», – деген пікірі растайды (А.Лотоцкая, 2017: 2).

Ақындар балалардың тілін анық және тез сөйлеуге жаттықтыратын жаңылтпаш жанрын жалғастырған. **Жаңылтпаш** – фольклордан жалғасып келе жатқан көнер жанр. Ақын Қ.Елемес жаңылтпашты төмендегіше қарапайым сөздермен, жеңіл ойға құрған.

Таранатын ақ бұлақта,
Ақ қаз ақ па, аққу ақ па?

Ауаға су айнала ма,
Ауа суға айнала ма? (Антология, 2021: 108).

Сол сияқты Н.Қалқаның жаңылтпаштары да балаларды тез, таза сөйлеуге жаттықтырады.

Атам бақ аралады,
Ағам тал аралады.
Апам көл жағалады,
Асыл ат тағалады (Антология, 2021: 128).

Төрт түлік – жылқы, түйе, сиыр, қой туралы өлеңдер қазақ поэзиясындағы төрт түлік туралы өлеңдер қатарын толықтырады. Ааба ұйқасына құрылған өлеңнің тілі жеңіл, сөздері қарапайым. Сонымен бірге әр тармақтың дауысы «а» дыбысынан басталуы – әуезділікпен бірге қайталаудың фонетикалық анафора түрі. Ұқсас сөздердің орнын ауыстыру арқылы баланы шатастыратын жаңылтпаштар жетерелік. Ақын сөздердің орнын ауыстыру арқылы балаларды шатастыруды көздеген. Жаңылтпаш туралы М.Ғабдуллин: «Жаңылтпаштың сөздері айтылуға қиын, көбінесе, ұяң және қатаң дауыссыз дыбыстардан құралады. Жаңылтпаштың әрбір сөзі шапшаңдата, тездете айтылуға тиіс... Ол әрбір сөзді жылдамдата айтумен қатар, нақышына келтіре, мүлт кетпей оралымын таба айтуға тиіс» (М.Ғабдуллин, 1958: 42), – деген болатын. Ғалымның пікіріне сүйенетін болсақ, жаңылтпаштар балалардың тілін жаттықтыруда, ұқсас сөздерді тез ажыратуда үлкен қызмет атқарады. Ұқсас сөздерді шатаспай, тез айтып шыққан бала әр сөздің өз орнын білетін, дұрыс пайдаланатын болады.

Балалар әдебиетінде фольклордан жалғасып келе жатқан жанрдың бірі – **бата-тілектер**. Қазақ – сөз магиясына сенген, сөзді қадір тұтқан халық. Ол туралы «Батамен ел көгерер» деген мақал бар. Ел ішінде атадан-балаға жеткен батаның түрлері

көптеп кездеседі. Сонымен бірге кез-келген жасы үлкен қария өз жанынан шығарып бата беруі тиіс. Бұл – қазақ халқының суырыпсалмалық өнерінің бірі. Ақындар да бұл жанрға ерекше көңіл бөліп, өсіп келе жатқан бүлдіршіндерге өз баталарын беру – қалыптасқан дәстүр. Алты шумақтан тұратын ақын Б.Әлімжановтың бата-тілегі:

Денің сау боп, шыңға.

Қыран құстай самға,

Ұзақ ғұмыр беріп,

Жарылқасын Алла!, – деп аяқталады (Антология, 2021: 30).

Бата-тілектерде баланың болашағына үміт арту, жолы ашық болуы, білім нәрімен сусындауы, ата-анаға, елге адал қызмет етуі көзделеді. Қазақ арман-тілектерінің жүзеге асуын Алладан сұрайтын мұсылман халық болғандықтан, ақындар да бата-тілектерінің орындалуын жаратушыға медет етеді.

Балалар поэзиясында дәсүрлі түрде жалғасып келе жатқан көне жанрдың бірі – **айтыс**. Ауыз әдебиетінде жан-жануарлардың, жеміс-жидектердің өзара айтысы талай шығармаларға арқау болған. Осы қатарды С.Қалиевтің «Жеміс-жидектердің айтысы» толықтырады. Айтысқа апорт, жүзім, өрік, қарақат, бүлдірген, таңқурай, алмұрт, шие сияқты жеміс-жидектер қатысады да, өздерінің ерекшелігін, адам баласына берер пайдасын айтып өзара бәсекеге түседі. Айтыстың шарты бойынша бір кейіпкер жеңу керек болса, мұнда бал татитын жеміс-жидектердің бәрі де жоғары бағаға ие болады.

А.Тілегеннің «Инстаграм – Тик-Ток» айтысы бүгінгі заманауи әлеуметтік желілерге құрылған. Осы мәтін бойынша тәрбие сағатында ұл мен қыз екеуі айтысуына болады. Ол жөнінде автор «Айтысқа ұл мен қыз шыққан тиімді. Ұлдың үстінде инстаграмның суреті, ал қыздың үстіне тик-токтың суреті жабыстырылады. Домбыраны бір шертіп қойып, айтыса беруге болады», – дейді (Антология, 2021: 299). Өз жетістіктерін айтып мақтанған екі кейіпкер, сөз соңында балалардың бос уақыттарын тик-ток пен инстаграмға жұмсамауын сұрап, білім-ғылым алуға үндейді.

Инстаграм:

Жеңді жөндеп түрелік,

Білімсіз жан – тірі өлік.

Енді ғылым-білімді,

Насихаттап жүрелік!

Тик-Ток:

Қосыламын оныға,

Түсем және жолыға.

Түсірмейік баланы,

Алдамшының торына! (Антология, 2021: 301).

Қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы жаңашылдық ақындардың метаграммалар, ойын-өлеңдер, диалог-өлеңдер, этнографиялық өлеңдерінен көрінеді. Ақындардың шығармаларынан кездесетін келесі жанр – **ойын-өлеңдер**. А.Естеновтің «Түстер жайлы жарыс» өлеңінде бес бала қызыл, сары, жасыл, ақ, көк түстерді бөліп алып, сол түстермен таныстырады. Балалар ойын-өлеңді жатқа айтып, өз түстерінің ерекшелігін көрсетеді. Осындай ойын-өлеңнің бір түрі – «Біздің ойыншығымыз». Ойын-өлеңде ұлдар мен қыздар екі топқа бөлініп, өздерінің ойыншықтарымен таныстырады. Екі қыз қуыршағының тамақ ішпейтінін, жыламайтынын, жүрмейтінін айтып

таныстырса, үш ұл ракета, самолет, вертолеттің ерекшелігін айтып болашақта Тоқтар, Талғат ағалары тәрізді космонавт болуды армандайды. Тоқтар Әубәкіров, Талғат Мұсабаев – тәуелсіз Қазақстанның тұңғыш космонавттары. Ұл балалар ғарышкер ағалары тәрізді ғарышты бағындыруды қалауы орынды. Аталған ойын-өлеңдер – фольклордан жалғасып келе жатқан балалар ойынының жаңа мазмұнға ие болуы.

Балалар ақыны Б.Қошым-Ноғайдың «Жеті септік» өлеңі бастауыш сынып оқушыларының білімін толықтыруға қызмет етеді. Қазақ тілі сабағынан атау, ілік, барыс, табыс, шығыс, көмектес септіктер туралы мағлұмат алған бала осы өлең арқылы білімін жетілдіріп шыңдайды. Әр септіктің қандай сұрақтарға жауап беретінін төмендегіше түсіндіреді:

Атау жауап береді

«Кім? Не?» деген сұраққа.

«Кімнің? Ненің?» дерегін

Іледі Ілік құлаққа (Антология, 2021: 17).

Келесі өлеңдер – бүлдіршіндерге арналған **диалог-өлеңдер**. «Едіге мен төрт түлік төлдері» диалог-өлеңіне Едіге мен төрт түліктің баласы бота, құлын, қозы, лақтың диалогы арқау болған. Б.Қошым-Ноғайдың «Едіге мен төрт түлік төлдері» Едіге мен қозының диалогына құрылған:

Едіге:

– «Қозым, қозым» дегенге

Маңырайсың көгенде.

Сәл шыдасаң,

Өрістен

Оралады енең де...

Қозы:

– Ұлғайтады қараңғы

Көңілдегі алаңды.

Күтесің ғой сен дағы

Жұмыстағы маманды! (Антология, 2021: 22).

Диалогтан көріп отырғанымыздай, адам мен мал баласының екеуі де ерке, қорғансыз, кішкентай. Едіге бота, құлын, қозы, лаққа сауал қою арқылы олардың ерекшелігін ашуға тырысқан. Лақ тастан-тасқа секіріп тыным таппай жүріп тұяғын жетілдірсе, құлын ертең Едігенің бәйгеге шабатын тұлпары болмақ.

Ақын поэзиясынан үлкен орын алатын келесі өлеңдер – **метаграммалар**. Метаграммаларда алынған сөздің жалғыз дыбысын өзге дыбыстармен алмастыру арқылы бірнеше жаңа атаулар жасаған. Метаграммаларда бір дыбысты жасыру арқылы екі-үш жұмбақты шешуге болады.

Араласқан түстерді

Анықтайтын сын есім.

Бір «Қ» әрпін үсте енді,

Шаһар болмақ,

Білесің.

«Қ»-ның қоссаң ал бірін,
Қолына ұста алады.
Шаһарда үйдің барлығын
Соныменен салады (Антология, 2021: 24).

(Ала – қала – қалақ)

Метаграммаларды тақырыбына қарай отбасына, кәсіпке, мамандыққа, шаруашылыққа арналған түрлерге бөлуге болады. Ақынның жасырып отырғаны – түс пен деректі зат. Осы сияқты «Т» дыбысын жасыру арқылы «тұзақ – ұзақ», «Қ» дыбысына құрылған «қармақ – қарма» метаграммалары бар.

А.Кәріпжанның балаларға арналған өлеңдерінің ішінде «Бас әріптер жырлайды» топтамасында 36 әріпке құрылған 18 жұмбақ бар.

«А» деп ердің ғажабын,
«Ә»-ні тізіп жазамын
(Алып – әріп)

«О» дегенің – тұңғиық,
«Ө» дегенің – тым биік (Антология, 2021: 111).

(Ор – өр)

Қазақ балалар поэзиясынан үлкен орын алатын – **этнографиялық өлеңдер**. Ә.Қайран, М.Асан, С.Хасан, О.Қасымдар, М.Қарттардың шығармаларында этнографиялық өлеңдер көптеп кездеседі. Қазақ халқының негізгі шаруашылығының бірі – мал шаруашылығы болғандықтан, ақындардың шығармаларынан төрт түлік малға қатысты тұрмыс-салт өлеңдер жиі кездеседі. Балалар ақыны А.Естенов «Төлдерім» өлеңінде:

Бота – төлі түйенің,
Құлын – төлі биенің.
Қойдың төлі қозыны,
«Момыным» деп білемін (Антология, 2021: 4), – дейді.

Қазақ халқы кішкентай балаларын «ботам», «құлыным», «лағым», «қошақаным» деп түйе, жылқы, ешкі, қойдың балаларының атымен еркелетеді. Әр түліктің өз ерекшелігі болса, сол ерекшелікті өз балаларынан көрген ата-аналар балаларын сол атаумен еркелету – фольклордан жалғасып келе жатқан дәстүр. «Атам – менің атбегі» өлеңінде жылқымен бірге өскен атасының атбегілігін мақтан еткен бала атасы тәрізді торы тайын баптап атбегі болғысы келеді. Қазақ халқында ұлдардың әкесіне қарап өсетіні туралы «Әкеге қарап ұл өсер» деген мақал бар.

Ә.Қайран өлеңдерінен көзге түсетіні – «Атбегінің әліппесінің» танымдық қызметі мол. Ақын жылқы малына қатысты көптеген тың мәліметтер береді. «Жылқы жыры», «Атбегі», «Сайгүлік» өлеңдерінде ат баптаушы атбегінің, жылқының, сайгүліктің басты ерекшеліктеріне көңіл бөлінген. «Жылқының түр-түсі» өлеңінде баран, қылаң, қара, қоңыр, жирен, торы, кері, құла, құбақан, күрең, ақбоз, көкбоз, көк, сары, теңбілкөк, шұбар, ала жылқылардың түр түсіне көңіл аударып, «Жылқы түрін айырмас – «Мен қазақпын» демесін» деп түйіндейді. Ес білгеннен асау тай үйретіп, тайға мінген балалар болашақта ат жалында ойнайтын епті, батыр, қайсар болып өсуі керек. Сондықтан олар жылқы малының түр-түсін ғана емес, оған қатысты көптеген

мәліметтерді білгені жөн. «Ер-тұрман атаулары» өлеңінде көптеген ат әбзелдеріне көңіл бөлінген. Балалар ат әбзелдерінің көпшілігін білмейтіні анық, сондықтан бұл өлең танымдық қызмет атқарады. Жылқы малының жас ерекшелігіне байланысты атаулары түрліше. Биенен туғаны құлын деп аталса, жыл өткен сайын олардың атауы да өзгереді. Жабағы, тай, құнан, қолау, байтал, дөнен, сәуірік, құлық бие, бесті, ат, айғыр, лақса деген атауларға қарап жылқы малын ажыратуға болады. Бір жасары жабағы, алты жаста ат, қартайғаны лақса деп аталады. Айғырды былай суреттейді:

Қай ақын мұны жай жырлар,

Жылқыда кие, айбын бар.

Қайырып бағар үйірін,

Қасиетті **айғыр** бар... (Антология, 2021: 66).

«Ат жарату» өлеңінде бәйгеге қосатын атты баптаудың өз қиындығы болатынын ұғамыз. Қазақ халқы жылқы малын мінсе көлік, ішсе сусын, жесе тағам ретінде пайдаланады. Өмірі жылқы малымен тығыз байланысты болғандықтан жылқыға қатысты тоқсан ауыз сөздің түйіні болып табылатын мақал-мәтелдер көптеп кездеседі. «Ат шаппайды, бап шабады» деген мақалдан бабына келген ат қана ұзаққа шабатыны көрінсе, «Ат – ер қанаты» деген мақалдан ер адамдардың көлігі – ат екені аңғарылады. Астында аты бар адам ешқашан далада қалмаған, тұлпары құстай ұшып қажет жеріне жеткізіп отырған. «Атсайыс» өлеңінде ат ойындарының бірсыпырасынан хабардар боламыз. Ат үстінде ойналатын көкпар, аударыспақ, қыз куу, теңге алу ойындары ер балаларды епті, алғыр, жылдам, қайсар, батыр, ержүрек болуға баулиды. Осы пікірімізді аудармашы, филология ғылымдарының кандидаты Л.О.Аскардың: «История народа отражается в языке, можно было бы сказать, что на каждой странице есть отпечаток времени, но в эту книгу включены специальные тексты, раскрывающие своеобразие народа. Например, отношение казахского народа к четырем видам домашних животных. Особое почитание лошади. Среди множества заданий на эту тему есть игра «Тай жарыс», автором которой является лингвист Ахмет Байтурсынов», – деген пікірі растайды (Л.Аскар, 2021: 22).

«Жүйріктен озар жорға бар» деген мақалды эпиграф етіп алған ақын «Жорға» өлеңінде жылқы малын жүрісіне қарай жорға, тайпалма, шала жорға, су жорға деп бөлетініне көңіл аударған. «Қашағанға жасаған» өлеңінде қашаған жылқылардың аяғын тұсаулап ұстайтынын айта келіп, шідер, өре, тұсамыс, кісен сияқты бұғаулардың түріне сипаттама береді:

Шідер деген үш тармақ.

Үш аяққа – үш тармақ.

Азат аяқ біреу-ақ,

Ата қазақ біледі-ақ (Антология, 2021: 66).

Ақын жылқы малына қатысты көптеген мәліметтерді берген соң, өскелең ұрпақтың үлкен азамат болып өсуін қалайды. «Тілек» өлеңінде балақандарға өз тілегін білдіріп, «Естіртпе жаманат! Атқа мін! Асқарым! Сен болшы – Азамат!» деген түйін жасайды. Ә.Қайранның атқа қатысты өлеңдерінің танымдық-тәрбиелік қызметі мол. Ол биенен туған құлыннан бастап, оның атауын, әбзелдерін, тұлпарды қалай баптауды жан-жақты қамтыған. С.Қалиевтің «Бәйге», «Тай» өлеңдері төрт түліктің ішіндегі жылқы малына қатысты туындылар қатарын толықтырады. Ұлттық ойындар мен

құндылықтарды насихаттаған өлеңдердің этнографиялық бояуы қалың. Мұның өзі – қазіргі балалар поэзиясының мазмұндық ізденістері болып табылады.

Балаларға арналған тарихи танымдық М.Асанның «Қымыз», «Сайгүлік», «Қамшы», «Бесік», «Қошақан», «Асық», «Тымақ», «Шапан», «Тақия», С.Хасанның «Жеті шелпек», «Бәсіре», «Бауырсақ», «Оюлар», О.Қасымның «Ат әбзелдері» топтамасындағы «Аңдату», «Жүген», «Тоқым», «Ер-тоқым», «Айыл», «Қанжыға», «Үзеңгі», «Өмілдірік», «Төбінгі», «Құйысқан» этнографиялық өлеңдерінде ұлттық құндылықтарымыз жан-жақты суреттелген.

Атадан-балаға мирас болып келе жатқан кәсіптің бірі – саятшылық. Аңға салар құсын баптайтын құсбегілердің бүркітті жасына қарай түрліше атайтынын біреу білсе, біреу білмейді. Жылқының жасына қарай әр түрлі аталатыны сияқты бүркіт те жас ерекшелігі бойынша туғаннан бастап жиырма жасқа дейін балапан, тірнек, тастүлек, қантүбіт, ұябасар, көктүбіт, қамтүлек, жаңа, майтүбіт, барын, ақ түлек, шөгел, сұмтүлек, мола деп аталады. Оны мына өлең жолдарынан ұғамыз:

Жеті жас – **қамтүлек** қарулы,

Сегіз жас – **жаңа** деп.

Тоғыз жас – **майтүбіт** арынды,

Қомағай, жара бет (Антология, 2021: 283).

Балалар поэзиясынан үлкен орын алатын келесі топтағы туындылар – туыстық атауға қатысты өлеңдер. С.Қалиевтің «Туысқандық атаулар» топтамасына енген нағашы, құда, жиен, жезде, абысын туралы тақпақтарында аталған туыстардың әке жағынан, ана жағынан қалай туысатыны туралы мол дерек береді. Қазақ – жеті атасына дейін қыз алыспайтын текті халық. Осы өлең арқылы балалар жеті атаға дейінгі туыстық атауларды танып-білумен бірге өздерінің жеті атасын жаттауға дағдыланады.

Қазіргі балалар поэзиясынан үлкен орын алатын өлеңдердің бір парасы – **бағдаршам туралы**. Қ.Мұқаметқалидың «Бағдаршам мен балақай», А.Жақиянованың «Бағдаршам», С.Қалиевтің «Бағдаршам», Е.Сейдахметтің «Бағдаршам» өлеңдерін осы қатарға қосуға болады. Ақындар бағдаршамды түсінікті, жеңіл тілмен, балаларға таныс қарапайым сөздермен бейнелей отырып олардың тілдік қорын байытқан. Енді балалардың тілдік қорына «бағдаршам» деген жаңа сөз қосылмақ. Ол жөнінде Ш.Ахметов: «Балалар әдебиетінің тілі ойнақы, жеңіл әрі көркем, қысқа да мейлінше түсінікті, айқын да дәл, әрі әсерлі болуға тиісті. Балалар әдебиетінің тілі – олардың сөздік қорын байытуға жәрдемдесетін бірден-бір құрал», – деген болатын (Ш.Ахметов, 1974: 10).

Қазақ балалар әдебиетінен үлкен орын алатын – мамандық таңдауға қатысты «**Кім болам?**» деген тақырыптағы өлеңдер. Балаларға арналған «Менің алғашқы кітабым», «Менің сүйікті әліппем», «Менің алғашқы танымым», «Кім болам?», «Асыл мұра», «Үй жануарлары», «Жемістер», «Көкөністер», «Сандардың сыры», «Әріптер әлеміне саяхат» кітаптарының авторы С.Қамшыгердің отыз мамандықты таныстыруға арналған «Кім болам!» топтамасы мектеп оқушыларына мамандық таңдауда бағыт-бағдар береді. Балаларға таныс мамандықтармен қатар, ақпараттық технология заманындағы қоғам қажетінен туған жаңа мамандықтар да бар. Екі шумақтан тұратын жекелеген дәрігер, ұшқыш, ғарышкер, кәсіпкер, мұғалім сияқты белгілі мамандықтар туралы өлең-тақпақтардың ішінде «ІТ (Айти) маманы», «СММ

маманы», «Маркетолог», «Робот жасаушы» сияқты қоғам өміріне қажет заманауи мамандықтар туралы толыққанды ақпарат берілген. Мәселен, эколог мамандығын былай сипаттайды:

Сақтау үшін даланы,
Елді мекен, қаланы.
Экологтар қорғайды,
Табиғат, су, ауаны.

Қол қусырып жатпаймын,
Үміттерді ақтаймын.
Жерді зиян қалдықтан,
Қоқыстардан сақтаймын (Антология, 2021: 210).

Кәсіп, мамандық туралы туындылардың қатарына Е.Сейдахметтің «Кім қайда?» өлеңін қосуға болады. Ақын әр мамандық иесінің атқаратын жұмысын төмендегіше суреттейді:

Іздеп кенді бағалы,
Геолог кезер даланы.
Түспей қолдан күрегі,
Бағбан бақта жүреді (Антология, 2021: 221).

Түрлі мамандықтармен таныстырған ақындар балаларға бірінші кезекте Абай айтқан толық адам болу керегін ескертеді. Осы жөнінде В.Г.Белинский: «Балаларды алғашқыда чиновник, акын, қолөнерші болуға емес, адам болуға тәрбиелеу керек, содан кейін басқаларға тәрбиелеуге тиіс», – деген болатын. Осы тұрғыдан алғанда, ақындар Абайдың «толық адам» тұжырымын дұрыс ұстанған.

Балаларға арналған шығармалардан үлкен орын алатын – **жыл мезгілдері** туралы өлеңдер. Ж.Шәкенұлы төрт шумақтан тұратын «Төрт маусым» өлеңінде көктем, жаз, күз, қыс маусымдарына тоқталса, «Мезгілдер» өлеңінде он екі айға сипаттама беріп, әр айдың өз ерекшелігін көрсетеді. Б.Айтмұқаева «Сәуір» өлеңінде «Келдің бе, Сәуір сұлуым – Аққудың көгілдіріндей» деп көктемнің жер дүниені құлпыртқан сәуір айын аққудың көгілдіріне теңейді. С.Намазшамова «Көктем», «Көктемнің сыйы» өлеңдерінде тіршіліктің құлпырып жандануын көктеммен байланыстырады. «Құстар ғажап ән шырқаса, Сол болады көктем әні» деген жолдардан тіршілік иелерінің бәрі де көктем келгенде керемет күйге бөленетіні байқалады. Жыл мезгілдерімен бірге жыл басы әз-Наурыз туралы өлеңдер де жетерлік. Ш.Жұбатованың «Наурыз мейрамы», Қ.Елеместің «Наурыз», Қ.Адистің «Наурыз тойы», С.Намазшамованың «Наурыzkөже», «Наурыз төлі» өлеңдерінде Самарқанның көк тасы еріп, күн мен түн теңелетін, жуанның жіңішкеріп, жіңішкенің үзілетін Наурыз мейрамының мән-маңызы жан-жақты ашылған.

Балалар поэзиясынан үлкен орын алатын – **туған жер, Отан, ел туралы** өлеңдер. Б.Үсенбаевтың «Отан – ана», «Отанды сүю ерге сын», Ә.Қайырбековтің «Қазақстаным менің!», Ш.Жұбатованың «Айналайын елім!», Қ.Адистің «Менің Отаным», С.Намазшамованың «Отанды жақсы көремін», «Отанымның байлығы», С.Қалиевтің «Мейірленіп қарайды Тарбағатай», «Алматы», С.Қамшыгердің «Бірлік жыры», «Айналым сенен, азаттық», «Алматым», «Түркістан кесенесі», «Жұмбақтас», «Көлсай»,

Қ.Сариннің «Отан», «Шыңғыста», «Өскемен», «Тесіктас», «Арқат», О.Қасымның «Әулиеағаш», «Торыш аймағы», «Жеке батыр тауы», «Әншіқұм», «Қайыңды көлі», «Рахман қайнары», «Мыңжылқы құдығы» өлеңдерінде Отанның оттан да ыстық екені байқалады. Ақындар қазақ жерінің тауын да, тасын да, суын да, нуын да, шөлін де, құмын да жырға қосып, жер асты, жер үсті байлығын мақтан етеді. Туған жерді Жұмақ мекенге теңеу әдебиеттің арғы-бергі тарихында қалыптасқан әдеби дәстүр болса, ақындар балаларға арналған туған жер, Отан туралы өлеңдерінде туған жерді Меккеге балап, оның күдіретіне бас иеді. Қ.Сарин «Отан» өлеңінде:

Байтақ Отан – бабалардың мұрасы,

Бағын асыр, бақытындай бағалап.

Тауы, тасы, жусаны мен жуасы,

Ей, жас ұрпақ, бәрі саған – аманат! (Қ.Сарин: 2021: 190), – деп туған жерге деген махаббатын шынайы бейнелеген.

Балалар поэзиясынан көзге түсетін келесі өлеңдер – Абай поэзиясының **интерпретациялануы**. Қазақ ақындарының көпшілігі балаларға арналған шығармаларында Абайдың «Ғылым таппай мақтанба» өлеңін жаңаша интерпретациялайды. Қ.Шағыр «Абай сөзі – анық сөз» өлеңінде ақын айтқан бес асыл мен бес дұшпанды өзінше талдайды. Өсек айтушыларды «Ғайбат айтып біреуге, Жаппа босқа жалаңды!» деп сынаса, өтірік, мақтаншақ, еріншек, мал шашпақтың адам баласына тигізер зиянын тілге тиек етеді. Абайдың «толық адам» концепциясы туралы С.Қасқабасов. «Адам бойындағы асыл қасиеттерін алғы кезекке шығарып, «толық адам» концепциясын алғаш ұсынып, «адамнан адамның артықшылығы ақыл, ғылым, ар, мінез арқылы ғана озбақ» – деп бағалайтын данышпанның, билік, байлыққа мән бермей, көпшілдік, адам сүйгіштік қасиетінің алғашқы арналары сол кезеңнің осы игіліктерінен бастау алған деуге болады», – деген болатын (С.Қасқабасов, 2021: 3). Бес асылды ұлықтап, бес дұшпаннан бойын аулақ салуды мақсат еткен лирикалық кейіпкер «Асыл сөзі Абайдың – Адастырмас шамшырақ!» деген түйін жасайды. Қанағатшыл болуды балаларға «Айфон әпер, Айды әпер» деп ешкімді қинама!» деп түсіндіреді. Қазіргі ақпараттық технология заманында үлкен де, кіші де телефонға байланып қалды. Ұялы телефонның жыл өткен сайын жаңа маркасы шығып, бағасы шарықтап көтеріліп барады. Олай болса, әр бала ата-анасының жағдайына қарайтын қанағатшыл болуы тиіс. Өмірден алынған нақты мысалдар арқылы бес асылды бойына жинақтаған бала талапты, еңбекқор, білімді, қанағатшыл, рақымды болып өсетіні анық.

Е.Жеңісұлының «Мен кішкентай баламын» өлеңінде «Мен кішкентай баламын, айтқан тілді аламын» деп басталатын «Кішкентай бала» (Кішкентай бала //www.zharar.com/kz/takpak/11031-kishkentay.html.) өлеңі интерпретацияланған. Ақын өлеңді планшет, You-Tube, майнкraft, смартфон сияқты әлеуметтік желімен, электронды техникалармен жаңартқан:

Мен кішкентай баламын,

Бала емеспін – данамын.

Планшет берсе қолыма,

Жыламай үйде қаламын.

Шафтарды ашпаймын,
Киімдерді шашпаймын.
Кіріп алып You-Tube-ке,
Қызық ойын бастаймын (Антология, 2021: 191).

Қазіргі ақпараттық заманның балалары – ақын айтқандай, әлеуметтік желіден шықпайтын, қолынан смартфон түспейтіндер. Осы тұрғыдан келгенде, бұл – шынайы өмірдің боямасыз көшірмесі.

Қорытынды: Жоғарыда аталған балалар ақындары шығармаларында өмір сабақтарын жас ұрпаққа үлгі етіп, қоғам өмірінің шындығын көркем бейнелеген. Ақындар жас ұрпақтың бойына ізгілік дәнін себуде фольклордан жалғасып келе жатқан бесік жыры, тұсау кесер, санамақ, жаңылтпаш, жұмбақ, бата-тілек, айтыс жанрларын қоғам өміріне сай түрлендірген. Сан ғасырлар бойы атадан-балаға ауызша жеткен жанрларды бүгінгі заман талабына сай пайдалану – қазақ әдебиетіндегі дәстүр ұласуы.

Қазіргі балалар әдебиетіндегі мазмұн мен түр жаңалығы метаграмма, интерпретацияланған өлең, ойын-өлең, диалог-өлеңдерден көрінсе, халықтың өмір тәжірибесін суреттеп, көркем бейнелей білген туындылар жаңа дәуір әдебиетінің өркендеп-өскенінің көрсеткіші.

Мақала ҚР БҒМ Ғылым комитетінің AP08855695 «Қазіргі қазақ балалар әдебиетінің даму үрдістері» (1991-2021 жж.) гранттық жоба аясында дайындалды.

Орда Г.Ж.

Институт литературы и искусства им. М.О. Ауэзова

Алматы, Қазақстан

E-mail: Orda_68@mail.ru

ORCID: 0000-0001-5930-3784

Продолжение традиций в современной казахской детской поэзии

Аннотация. Известные представители современной казахской детской поэзии А.Естенов, Б.Кошим-Ногай, Б.Алимжанов, Б.Усенбаев, А.Каирбеков, Э.Ашикбаев, А.Кайран, Ш.Жубатова, А.Жакиянова, К.Кунипияевич, К.Элемес, А.Карипжан, Н.Калка, Ж.Шакенович, Б.Айтмукаев, К.Шагыр, С.Калиев, К.Мухаметкали, К.Адис, Э.Женисович, С.Намазшамова, С.Камшигер, Э.Сейдахмет, Э.Тастыбаевич, М.Асан, С.Хасан, О.Касым, М.Карт, А.Тлеген, Э.Дюсен. То, что многие поэты используют древние жанры фольклора, такие как вводящий в заблуждение, загадочный, перечислительный, благословляющий, айтыс, в соответствии с жизнью современного общества - является продолжением традиции современной казахской детской поэзии.

Колыбельные для детей - традиционное продолжение жанра считалки К. Адиса, изложение Н. Калки, Ш. Жубатовой, К. Кунипияулы, Ж. Айтыс сформулировал знаток, безошибочный К. Елемес, благо Б.Алимжанов, айтыс С.Калиева «Айтыс фруктов», А.Тлегена «Инстаграм-Тик-Ток».

Новизну содержания и формы в современной детской поэзии объясняют пьесы-стихи, диалоги-стихи, этнографические стихи, метаграммы А.Кайрана, М.Асана, С.Хасана, О.Касыма, М.Карта.

Ключевые слова: счет, загадки, загадки, айтыс, благословения, игры-стихи, метаграммы.

Orda G.Zh.

M.O. AuezovInstitute of Literature and Art

Almaty, Kazakhstan

E-mail: Orda_68@mail.ru

ORCID: 0000-0001-5930-3784

Continuation of traditions in modern Kazakh children's poetry

Abstract. Famous representatives of modern Kazakh children's poetry A.Estenov, B.Koshim-Nogai, B.Alimzhanov, B.Usenbaev, A.Kairbekov, E.Ashikbaev, A.Kairan, Sh.Zhubatova, A.Zhakiyanova, K.Kunipiyaevich, K. Elemes, A. Karipzhan, N. Kalka, Zh. E. Tastybayevich, M. Asan, S. Khasan, O. Kasym, M. Kart, A. Tlegen, E. Dusen. The fact that many poets use ancient genres of folklore, such as misleading, mysterious, enumerative, blessing, aitys, in accordance with the life of modern society, is a continuation of the tradition of modern Kazakh children's poetry.

Lullabies for children are a traditional continuation of the genre of counting rhymes by K. Adis, the presentation of N. Kalka, Sh. Zhubatova, K. Kunypiyauly, Zh. Aitys was formulated by a connoisseur, the unmistakable K. Yelemes, thanks to B. .Alimzhanov, aitys S. Kaliev «Aitys of fruits» , A. Tlegen «Instagram-Tik-Tok».

The novelty of content and form in modern children's poetry is explained by plays-poems, dialogue-poems, ethnographic verses, metagrams by A.Kairan, M.Asan, S.Hasan, O.Kasym, M.Kart.

Keywords: counting, riddles, riddles, aitys, blessings, poetry games, metagrams.

Информация об авторе:

Орда Гүлжахан Жумабердиқызы, главный научный сотрудник Института литературы и искусства имени М.О. Ауэзова, доктор филологических наук. *Orda_68@mail.ru*, Scopus ID 57192676955, ORCID ID: 0000-0001-5930-3784

Әдебиеттер:

Антонина П. Б. История русской детской литературы. – М.: Гос. учеб.-педагог. изд-во, 1948. – С. 9.

Аскар Л.О. Детские книги. Сотрудничество с учителем Р.Б.Нургазиной // Материалы II международного конгресса «Дети и книги в поликультурном мире. – Алматы: Академия детской книги «ALTAIR», 2021. – 156 с.

Ахметов Ш. Қазақ балалар әдебиеті: Жоғары оқу орындары мен пед. училищелердің студ.арналған оқу құралы. – Алматы: «Мектеп» баспасы, 1974. – 176 б.

Белинский В.Г. Таңдамалы педагогикалық шығармалары. – Алматы: Педагогика Ғалымдарының академиясы, 1948. – 47 б.

Gulzhakhan Orda, Zhansulu Sarsenbayeva, Bibigul Sultanova, Nurmukhamed Abilkhayirov, Kulsun Abdrakhmanova. Artistic transformation of the female image in kazakh literature // Author, P. (2021). Mankind QuarterlyТом 61, Выпуск 3, Страницы 653 – 668 March 2021DOI 10.46469/MQ.2021.61.3.16

Ғабдуллин М. Қазақ халқының ауыз әдебиеті. – Алматы: Қазмеоқу-педбаспасы, 1958. – 343 б.

Ергөбеков Қ. Арыстар мен ағыстар. – Алматы: «Өркениет», 2003. – 368 б.

Кішкентай бала // <https://www.zharar.com/kz/takpak/11031-kishkentay.html>.

Қазақ поэзиясының антологиясы (балаларға арналған өлеңдер жинағы). – Алматы: Атамұра, 2021. – 320 б.

Қасқабасов С. Абай шығармашылығының фольклорлық бастаулары // Керуен. – №4 (73). – 2021. – 3-9 б.

Лотоцкая А.А. Проблемы детской литературы XXI века. [Электронный ресурс]. – URL: 14.05.2017. <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/chtenie/2017/05/14/problemsy-detskoy-literatury-xxi-veka>

М.Горький М. Әдебиет туралы. – Алматы, 1954. – 196 б.

Орда Г. Қазіргі қазақ балалар поэзиясындағы көркемдік ізденістер // Керуен. – 73. № 4 (2021) <https://doi.org/10.53871/2078-8134.2021.4-03>

Сарин Қ. Ғазал – ғұмыр. Алматы: ЖШС РПБК «Дәуір», 2021. – 216 б.

Табылдиев Ә. Халық тағылымы. Жаңылтпаш, санамақ, жұмбақ, мақал, мәтел, терме. – Алматы: Қазақ университеті, 1992. – 185 б.

Хеллман Б. Сказка и быль: История русской детской литературы / Авториз. пер. с английского О. Бухиной. – М.: Новое литературное обозрение, 2016. – 560 с.

Литература:

- Антонина П. Б. История русской детской литературы. - М.: Гос. учеб.-педагог. изд-во, 1948. - С. 9.
- Антология казахской поэзии (сборник стихов для детей). – Алматы: Атамұра, 2021. – 320 с.
- Аскар Л.О. Детские книги. Сотрудничество с педагогом Р.Б. Нуртазиной // Материалы II Международного конгресса «Дети и книги в поликультурном мире. – Алматы: Академия детской книги «АЛЪ-ТАИР», 2021. – 156 с.
- Ахметов Ш. Казахская детская литература: вузы и пед. учебник для учащихся школ. - Алматы: Изд-во Мектеп, 1974. - 176 с.
- Белинский В.Г. Избранные педагогические произведения. – Алматы: Академия педагогов-педагогов, 1948. – 47 с.
- Габдуллин М. Устная литература казахского народа. – Алматы, 1958. - 343 с.
- Gulzhakhan Orda, Zhansulu Sarsenbayeva, Bibigul Sultanova, Nurmukhamed Abilkhayirov, Kulsun Abdrakhmanova. Artistic transformation of the female image in kazakh literature // Author, P. (2021). Mankind Quarterly Том 61, Выпуск 3, Страницы 653 – 668 March 2021 DOI 10.46469/MQ.2021.61.3.16
- Ергобеков К. Львы и ручьи. – Алматы: «Цивилизация», 2003. – 368 с.
- Лотоцкая А.А. Проблемы детской литературы XXI века. [Электронный ресурс]. - URL: 14.05.2017. <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/chtenie/2017/05/14/problemy-detskoj-literatury-xxi-veka>
- М.Горький М. О литературе. - Алматы, 1954. – 196 с.
- Маленький мальчик // <https://www.zharar.com/ru/takpak/11031-kishkentay.html>.
- Каскабасов С. Фольклорные истоки творчества Абая // Керуен. - №4 (73). - 2021. - С. 3-9.
- Орда Г. Художественное искание в современной казахской детской поэзии // Керуен. – 73. № 4 (2021) <https://doi.org/10.53871/2078-8134.2021.4-03>
- Сарин К. Газель это на всю жизнь. Алматы: ТОО РПБК «Эпоха», 2021. – 216 с.
- Табылдыев А. Фольклор. Не вводи в заблуждение, считай, загадка, пословица, поговорка, термин. – Алматы: Казахский университет, 1992. – 185 с.
- Хеллман Б. Сказка и был: История русской детской литературы Авториз. пер. с англ. О. Бухиной. - М.: Новое литературное обозрение, 2016. - 560 с.

References:

- Antonina P. B. History of Russian children's literature. - M.: Gos. ucheb.-pedagogue. izd-vo, 1948. - S. 9.
- Lototskaya AA Problems of children's literature of the XXI century. [Electronic resource]. - URL: 05/14/2017. <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/chtenie/2017/05/14/problemy-detskoj-literatury-xxi-veka>
- M. Gorky M. About the literature. - Almaty, 1954. – 196 p.
- Sarin K. Gazelle is for life. Almaty: LLP RPBC «Epkha», 2021. - 216 p.
- Tabyldiev A. Folklore. Do not be misled, count, riddle, proverb, saying, term. - Almaty: Kazakh University, 1992. – 185 p .
- Hellman B. Tale and Was: History of Russian Children's Literature / Authorization. per. from English by O. Bukhinoi. - M. : New Literary Review, 2016. - 560 p.
- Askar L.O. children's books. Collaboration with teacher RB Nurtazina // Materials of the II International Congress «Children and books in a multicultural world. - Almaty: Academy of children's books «ALTAIR», 2021. - 156 p.
- Akhmetov Sh. Kazakh children's literature: universities and ped. textbook for students of schools. - Almaty: Mektep Publishing House, 1974. – 176 p.
- Belinsky VG Selected pedagogical works. –Almaty: Academy of Pedagogical Scientists, 1948. – 47 p.
- Gabdullin M. Oral literature of the Kazakh people. - Almaty: Kazmemoku-pedbaspasy, 1958. – 343 p .
- Ergobekov K. Lions and streams. - Almaty: «Civilization», 2003. – 368 p.
- The little boy // <https://www.zharar.com/en/takpak/11031-kishkentay.html>.
- Anthology of Kazakh poetry (collection of poems for children). - Almaty: Atamura, 2021. - 320 p.
- Kaskabasov S. Folklore origins of Abai's creativity // Keruen. - No. 4 (73). - 2021. - pp. 3-9.
- Gulzhakhan Orda, Zhansulu Sarsenbayeva, Bibigul Sultanova, Nurmukhamed Abilkhayirov, Kulsun Abdrakhmanova. Artistic transformation of the female image in kazakh literature // Author, P. (2021). Mankind Quarterly Том 61, Выпуск 3, Страницы 653 – 668 March 2021 DOI 10.46469/MQ.2021.61.3.16
- Orda G. Artistic search in modern Kazakh children's poetry // Керуен. – 73. № 4 (2021) <https://doi.org/10.53871/2078-8134.2021.4-03>

Журнал 24.03.2005 жылы
Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитетінде тіркелген.
Бұқаралық ақпарат құралын есепке қою туралы куәлік N 5844-Ж.

Журнал зарегистрирован 24.03.2005 года
в Комитете информации и архива Министерства культуры,
информации и спорта Республики Казахстан.
Свидетельство №5844-Ж по регистрации средства массовой информации

The journal was registered on March 24, 2005
in the Information and Archives Committee of the Ministry of Culture,
Information and Sports of the Republic of Kazakhstan.
Certificate No. 5844-Ж for registration of mass media

Дизайн және беттеу: **Ж. Рахметова**

Басуға 23.06.2022 ж. қол қойылды.
Көлемі 70x100¹/₆. Офсеттік басылым.
19,81 баспа табақ. Таралымы 500 дана.